

ти, та чи можливо запобігти необґрунтованим господарським операціям? Аудиторський висновок повинен включати розділ у якому висловлюються результати оцінювання ефективності роботи підприємства. Окремо необхідно розробити рекомендації щодо покращення фінансово-економічного стану підприємства і надати кваліфікаційну організаційно-методичну допомогу персоналу у впровадженні цих заходів.

По-четверте, необхідно внести зміни в Закон України „Про аудиторську діяльність” в частині визначення суті аудиту. Адже існуюче на сьогодні визначення є досить вузьким, що стримує розвиток теорії і практики аудиту в Україні.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити обґрунтовані висновки стосовно доцільності і необхідності залучення аудиторських фірм до питань оцінювання і аналізування фінансового стану підприємства з метою вироблення ефективної фінансової політики.

Література:

1. Програма підготовки до складання кваліфікаційного іспиту. // Аудитор України. - 2003.- №119. -С.25-29
2. Закон України "Про аудиторську діяльність" // Аудитор України. – 2006. - №19. – с. 3-9.

*Юник Олег,
студент групи РКзм-51*

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА АУДИТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

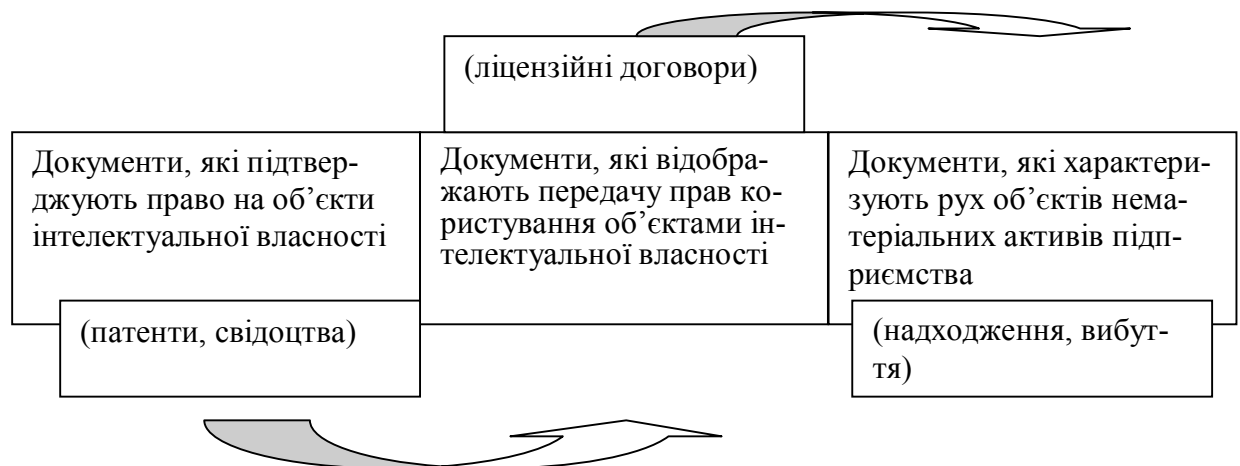
Важливою проблемою з якою зустрічаються під час проведення аудиторських перевірок є відсутні або не належним чином оформлені первинні документи, які формують загальну інформаційну базу аудиту нематеріальних активів. Ефективність проведення аудиторських досліджень нематеріальних активів залежить від якості інформаційної бази, і аудиторіві необхідно вивчити та запровадити заходи стосовно підвищення якості оформлення документації та інформаційно-аналітичного забезпечення системи обліку нематеріальних активів. Необхідно відзначити, що інформаційна база є ключовою ланкою під час складання аудиторських тестів та програм, і впливає на методику проведення аудиту нематеріальних активів.

Завдання перевірки вимагають від аудитора комплексного дослідження інформаційної бази, а також спланованої і послідовної роботи з виконання аудиту нематеріальних активів, до якого слід віднести наступні

складові: чітке визначення інформаційної бази з метою розробки аудиторських тестів, програм, які будуть застосовувати в ході проведення аудиту нематеріальних активів; вивчення та групування нематеріальних активів відповідно до специфіки суб'єкта господарювання і галузі діяльності; розроблення і впровадження ефективних методів аналізу та контролю, які найбільш пристосовані до завдань аудиту; розроблення та визначення переліку етапів проведення аудиту й аудиторських процедур, що будуть використані під час здійснення аудиту нематеріальних активів.

Ключовим елементом інформаційної бази аудиту нематеріальних активів є первинні документи й облікові записи. Такий підхід обумовлений тим, що первинні документи є базою для проведення аудиту, а на підставі облікових реєстрів та звітності проводять комплексний економічний аналіз нематеріальних активів в компанії. Ось чому на основі первинних документів аудитор може отримати необхідні показники за допомогою яких будуть запропоновані заходи з підвищення ефективності системи обліку та управління нематеріальними активами. В загальному господарські факти з нематеріальними активами відображають в таких групах документів (рис.1)

Слід зазначити що, погляди фахівців про документальне оформлення операцій з нематеріальними активами різняться. Так, окремі економісти вважають доцільним, для документального оформлення операцій з нематеріальними активами, використовувати уніфіковані форми первинних документів [1].

Рис.1. Види документів, які застосовують для відображення господарських фактів з нематеріальними активами

Інші науковці віддають перевагу документам які максимально пристосовані до обліку нематеріальних активів [2].

Є погляди науковців, які пропонують здійснювати документальне оформлення операцій із нематеріальними активами за індивідуально розробленими документами, які враховують специфіку суб'єкта господарювання [3].

Аналіз нормативних документів [4,5], рекомендацій науковців і практики здійснення документального оформлення операцій з нематеріальними активами, дозволив зробити висновок про те, що відсутня раціональність в оформленні такої великої кількості форм первинних документів, які різні як за назвою, так і формою і частково за змістом. Є дублювання значної кількості реквізитів. Разом з тим, першочерговим повинен бути процес автоматизації всіх операцій з нематеріальними активами шляхом запровадження спеціально розроблених програмних продуктів. За рахунок автоматизації можна збільшити кількість інформації, підвищити оперативність обліку, зменшити кількість арифметичних помилок та загалом об'єктивно оцінити поточне фінансове становище підприємства і його можливі перспективи. Автоматизація операцій з нематеріальними активами дозволить одночасну реєстрацію кожного запису господарської операції з такими активами на рахунках обліку та відповідно формування облікових реєстрів.

Відповідно до ситуації, що склалася на сучасному етапі документального оформлення операцій з нематеріальними активами нагальною є потреба вдосконалити первинні документи з обліку таких операцій. Велика кількість дублювань інформації в різних формах («Дата виникнення права», «Власник об'єкта права інтелектуальної власності», «Первісна вартість», «Ліквідаційна вартість», «Термін корисного використання»), а іноді навіть дублювання ідентичної інформації в одній формі кілька разів («Дата введення об'єкта інтелектуальної власності в господарський оборот» – Форма № НА-1) свідчать про те що існуючі первинні документи не сприяють підвищенню оперативності й аналітичності відповідної фінансової інформації.

В практичній діяльності, часто зустрічають випадки, коли за результатами проведення науково-технічних робіт права на які не підтверджені встановленими чинним законодавством охоронними документами, що засвідчують майнові права суб'єкта господарювання. Для аналізу та виявлення в результатах науково-технічних робіт об'єктів інтелектуальної власності, слід створювати в компаніях діючу комісію з моніторингу об'єктів інтелектуальної власності та отримання охоронних документів безпосередньо суб'єктом господарювання.

Важливим джерелом інформаційної бази аудиту є показники фінансової звітності, а саме форма №1 «Баланс (звіт про фінансовий стан)»; форма № 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)»; форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 4 «Звіт про власний капітал»,

форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Інформація подана у звітності суб'єкта господарювання надає змогу аудитору оцінити наявність, вартість, рух нематеріальних активів, провести детальний аналіз стану, ефективності використання, прибутковості та витрат, понесених по операціях з нематеріальними активами.

Служба внутрішнього контролю може надати аудитору такі документи: підтвердження формування первісної вартості нематеріальних активів; законності наявних в суб'єкта господарювання нематеріальних активів; підтвердження обґрунтованості та необхідності капітальних інвестицій в нематеріальні активи підприємства; підтвердження правильності нарахування та дотримання постійності методів амортизації нематеріальних активів; підтвердження правильності, обґрунтованості та доцільності здійснення ліквідації нематеріальних активів. Вони дають змогу аудитору з певним рівнем впевненості використовувати інформацію у ході проведення контролю, а також дозволяють суттєво скоротити обсяг вибірки інформації. На основі зазначених документів, за умови того, що вони є якісними та обґрунтованими, аудитор може надати рекомендації про підвищення ефективності роботи служби внутрішнього контролю.

Висновки аналітичного відділу суб'єкта господарювання дають можливість аудитору використовувати досвід та знання спеціалістів для розробки виваженого аудиторського звіту, а також скоротити терміни проведення перевірки нематеріальних активів. Документи, які можуть бути надані аналітичною службою підприємства: довідка аналітичного відділу про стан і структуру нематеріальних активів на підприємстві; висновки про ефективність застосування прийнятих на підприємстві методів амортизації нематеріальних активів; та про ефективність використання наявних нематеріальних активів; довідка про ефективності інвестицій в нематеріальні активи.

Документи, які надає відділ управлінського обліку, дають змогу аудитору оцінити у ретроспективі причини та зіставити наслідки прийнятих управлінських рішень щодо нематеріальних активів в компанії з реально існуючою ситуацією. До цих документів можна віднести: план заходів про покращення ефективності використання нематеріальних активів; бюджет капітальних інвестицій; план розширення діяльності тощо.

Розглянуті документи, облікові реєстри, форми звітності у сукупності формують інформаційну базу аудиту нематеріальних активів. На їх основі аудитор розробляє тести, робить висновки про підвищення ефективності політики управління нематеріальними активами та проводить всебічний аналіз і консультування з питань обліку нематеріальних активів.

Література:

1. Котенко Л.М. Облік, аудит і аналіз нематеріальних Котенко Л.М. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів: сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку: [монографія] / Л.М. Котенко, Т.В. Польова. – Харків, 2008. – 215 с.
2. Писаренко Ю.В. Організація та методика обліку і контролю нематеріальних активів: дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Писаренко Ю. В.- Київ, 2009.- 221 с.
3. Бигдан И.А. Нематериальные активы: проблемы признания, учета и аудита: [моногр.] / И.А. Бигдан. – Х., 2005. – 287 с.
4. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів. Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04>.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>